

فصل پنجم

سوخت و نیرو

سال ۱۳۸۲ با حمله نظامی آمریکا و متحدانش به عراق آغاز شد. ناآرامی های عراق و نوسانات تولید نفت خام این کشور از جمله عوامل تاثیرگذار بر میزان عرضه و قیمت نفت در سال مورد بررسی بود. از ابتدای سال ۱۳۸۲ (۲۰ مارس ۲۰۰۳)، اوپک جهت کنترل بازار نفت سهمیه های تعیین شده را به حالت تعلیق درآورد و به کلیه اعضای این سازمان اجازه داد تا پایان ماه مه سال ۲۰۰۳ در حد ظرفیت، نفت خام تولید نمایند.

جهان

مصرف انرژی های اولیه

در سال ۲۰۰۳ مصرف انرژی های اولیه^(۱) در جهان به ۹/۷ میلیارد تن معادل نفت رسید که نسبت به سال ۲۰۰۲، ۲/۹ درصد افزایش داشت. از کل مصرف انرژی های اولیه جهان ۹/۲ میلیارد تن معادل نفت مربوط به کشورهای غیر اوپک و ۰/۵ میلیارد تن معادل نفت مربوط به کشورهای عضو اوپک می باشد. مصرف انرژی های اولیه در کشورهای عضو سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه (OECD) در سال ۲۰۰۳ به ۵/۴ میلیارد تن معادل نفت رسید که نسبت به سال ماقبل ۰/۸ درصد افزایش داشت. بیشترین مصرف انرژی اولیه در جهان شامل ۳/۶ میلیارد تن معادل نفت مربوط به نفت و کمترین مصرف مربوط به برق آبی با ۰/۶ میلیارد تن معادل نفت بود. مصرف انرژی های اولیه در ایران در سال ۲۰۰۳، ۱۲۹/۱ میلیون تن معادل نفت بود که نسبت به سال ۲۰۰۲، ۱/۶ درصد افزایش نشان می دهد. انرژی های اولیه مورد مصرف در ایران عمدتاً شامل نفت و گاز طبیعی هستند و سایر انرژی ها سهم قابل توجهی را در مصرف انرژی های اولیه ندارند.

مصرف انرژی های اولیه در سال ۲۰۰۳

(میلیون تن معادل نفت)

کشور	نفت	گاز طبیعی	زغال سنگ	انرژی هسته ای	برق آبی	جمع کل
کل غیر اوپک	۳۳۹۷/۴	۲۰۷۵/۳	۲۵۵۸/۱	۵۹۸/۸	۵۷۷/۳	۹۲۰۶/۹
کشورهای عضو OECD	۲۲۲۵/۸	۱۲۳۳/۵	۱۱۵۳/۷	۵۰۵/۳	۲۷۹/۶	۵۳۹۷/۹
اوپک	۲۳۹/۲	۲۵۶/۶	۲۰/۳	۰	۱۸/۱	۵۳۴/۲
ایران	۵۴/۰	۷۲/۴	۰/۷	۰	۲/۰	۱۲۹/۱
کل	۳۶۳۶/۶	۲۳۳۱/۹	۲۵۷۸/۴	۵۹۸/۸	۵۹۵/۴	۹۷۴۱/۱

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

۱- شامل نفت، گاز طبیعی، زغال سنگ، انرژی هسته ای و برق آبی

ذخایر اثبات شده نفت خام

در سال ۲۰۰۳ ذخایر اثبات شده نفت خام جهان معادل ۱۱۴۷/۷ میلیارد بشکه بود که نسبت به سال ۲۰۰۲ حدود ۰/۱ درصد افزایش داشت. در این سال ذخایر اثبات شده نفت خام کشورهای عضو اوپک حدود ۸۸۲/۰ میلیارد بشکه بود که ۷۶/۸ درصد از ذخایر جهان را تشکیل می‌دهد. میزان ذخایر اثبات شده نفت خام کشورهای غیر اوپک نیز معادل ۲۶۵/۷ میلیارد بشکه بود که ۲۳/۲ درصد از ذخایر نفت خام جهان است. سهم ایران از ذخایر اثبات شده جهان حدود ۱۱/۴ درصد می‌باشد. لازم به ذکر است که بیشترین ذخایر نفت جهان (حدود ۷۲۶/۶ میلیارد بشکه) در منطقه خاورمیانه واقع است.

ذخایر اثبات شده نفت خام

(میلیارد بشکه)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱		
۲۳/۲	۲۳/۱	۰/۴	-۰/۶	۲۶۵/۷	۲۶۴/۷	۲۶۶/۴	کل غیر اوپک
۷/۵	۷/۶	-۱/۷	-۹/۸	۸۵/۸	۸۷/۳	۹۶/۹	کشورهای عضو OECD
۷۶/۸	۷۶/۹	۰/۱	۴/۰	۸۸۲/۰	۸۸۱/۶	۸۴۷/۹	اوپک
۱۱/۴	۱۱/۴	.	۳۱/۹	۱۳۰/۷	۱۳۰/۷	۹۹/۱	ایران
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۱	۲/۹	۱۱۴۷/۷	۱۱۴۶/۳	۱۱۱۴/۳	کل

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

عرضه و تقاضا

در سال ۲۰۰۳ عرضه جهانی نفت با ۳/۷ درصد افزایش به ۷۹/۲ میلیون بشکه در روز و تقاضای جهانی نفت با ۲/۱ رشد به ۷۹/۱ میلیون بشکه در روز رسید. به این ترتیب در این سال بطور متوسط ۰/۱ میلیون بشکه در روز بر سطح ذخیره‌سازی‌ها افزوده شد.

موازنه عرضه و تقاضای جهانی نفت

(میلیون بشکه در روز)

سه ماهه اول سال	متوسط سال	سال ۲۰۰۳			سه ماهه اول	سه ماهه دوم	سه ماهه سوم	سه ماهه چهارم	متوسط سال	۲۰۰۲	
		سه ماهه اول	سه ماهه دوم	سه ماهه سوم							
۸۲/۲	۷۹/۲	۷۸/۴	۷۸/۰	۷۹/۰	۸۱/۴	۸۱/۴	۸۱/۴	۷۶/۴	۷۶/۴	عرضه	
۸۱/۰	۷۹/۱	۷۹/۷	۷۷/۲	۷۸/۵	۸۰/۸	۸۰/۸	۸۰/۸	۷۷/۵	۷۷/۵	تقاضا	
۱/۲	۰/۱	-۱/۳	۰/۸	۰/۵	۰/۶	۰/۶	۰/۶	-۱/۱	-۱/۱	موازنه	

ماخذ: گزارش چشم انداز کوتاه مدت انرژی - اداره اطلاعات انرژی آمریکا - آوریل ۲۰۰۴

تولید نفت خام

در سال مورد بررسی میانگین تولید نفت خام جهان با ۳/۷ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۰۲ به ۷۶/۸ میلیون بشکه در روز رسید. در این سال تولید نفت خام کشورهای عضو اوپک با ۶/۶ درصد رشد به ۳۰/۴ میلیون بشکه در روز افزایش یافت که ۳۹/۶ درصد از تولید نفت خام جهان را تشکیل می‌داد. علت این امر افزایش سقف تولید اوپک در راستای تامین عرضه کافی و ثبات در بازار نفت بود. منطقه خاورمیانه با تولید ۲۲/۶ میلیون بشکه در روز بیشترین میزان تولید نفت خام را در سال ۲۰۰۳ داشته است.

تولید نفت خام جهان^(۱)

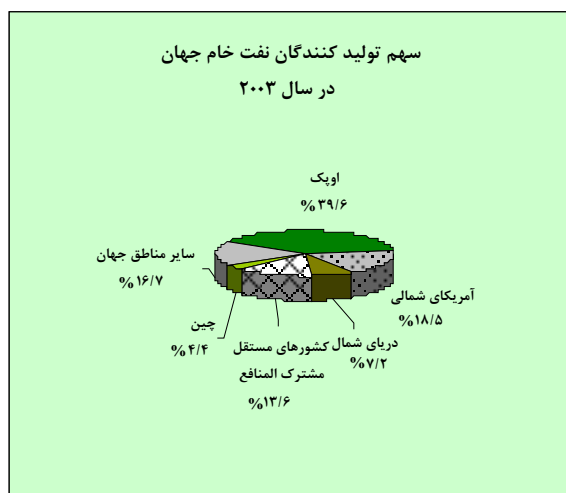
(میلیون بشکه در روز)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱		
۶۰/۴	۶۱/۵	-۰/۴	۱/۳	۴۶/۴	۴۵/۶	۴۴/۴	کل غیر اوپک
(۲۷/۶)	(۲۸/۹)	-۱/۰	۰/۳	۲۱/۲	۲۱/۴	۲۱/۳	کشورهای عضو OECD
۳۹/۶	۳۸/۵	۶/۶	-۵/۸	۳۰/۴	۲۸/۵	۳۰/۱	اوپک
(۵/۰)	(۴/۶)	۱۲/۶	-۸/۴	۳/۹	۳/۴	۳/۷	ایران
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳/۷	-۰/۶	۷۶/۸	۷۴/۱	۷۴/۵	کل

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

۱- شامل NGL، پلمه سنگ نفتی (shale oil) و شن‌های آغشته به نفت (oil sands) نیز می‌باشد.

مصرف نفت

در سال ۲۰۰۳ مصرف نفت جهان به ۷۸/۱ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به سال ماقبل ۱/۹ درصد رشد نشان می‌دهد. در این سال مصرف کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) با ۱/۳ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۰۲ به ۴۸/۳ میلیون بشکه در روز رسید. باتوجه به تولید نفت خام در این گروه از کشورها، ۵۶/۲ درصد از مصرف آنها در سال ۲۰۰۳ از طریق واردات تامین گردید.

مصرف نفت جهان^(۱)

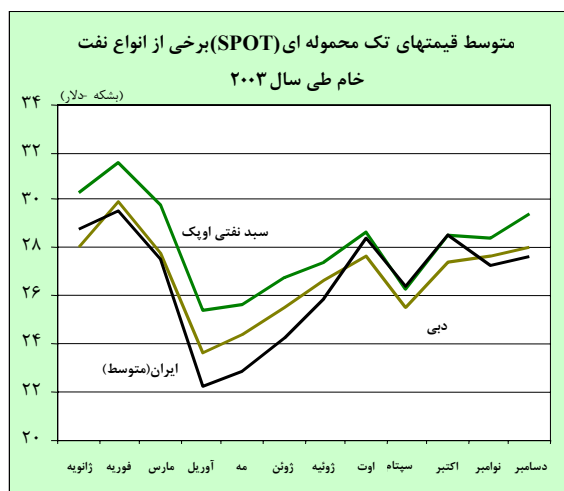
(میلیون بشکه در روز)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱		
۹۳/۵	۹۳/۵	۱/۹	۰/۸	۷۳/۱	۷۱/۷	۷۱/۱	کل غیر اوپک
(۶۱/۹)	(۶۲/۳)	۱/۳	۰	۴۸/۳	۴۷/۷	۴۷/۷	کشورهای عضو OECD
۶/۵	۶/۵	۱/۹	۳/۰	۵/۰	۴/۹	۴/۸	اوپک ^(۲)
(۱/۴)	(۱/۵)	۱/۶	-۱/۱	۱/۱	۱/۱	۱/۱	ایران
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱/۹	۰/۹	۷۸/۱	۷۶/۶	۷۵/۹	کل

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

۱- شامل تقاضای داخلی نفت، سوخت‌های هوایی و دریایی، سوخت پالایشگاه‌ها و ضایعات نفتی می‌باشد.
۲- عراق، نیجریه و لیبی را شامل نمی‌شود.

روند قیمت‌ها

روند صعودی قیمت‌های نفت از اوایل سال ۲۰۰۲، به دلیل نااطمینانی‌های موجود درخصوص حمله آمریکا به عراق در اوایل سال ۲۰۰۳ به اوج رسید. به گونه‌ای که میانگین قیمت هر بشکه سبید نفتی اوپک در سه ماهه اول سال ۲۰۰۳ به ۳۰/۵۵ دلار رسید. با آغاز حمله آمریکا به عراق و افزایش تولید اوپک جهت از بین بردن تنش در بازار نفت، از سطح قیمت‌ها کاسته شد و قیمت هر بشکه سبید نفتی اوپک در ماه آوریل به ۲۵/۳۴ دلار و در سه ماهه دوم به ۲۵/۸۹ دلار رسید. لیکن کاهش سطح ذخیره‌سازیها و نیز ناآرامی‌های کشورهای

ونزوئلا و نیجریه و همچنین عدم تحقق پیش‌بینی‌ها در خصوص افزایش تولید عراق موجب افزایش قیمت‌ها طی سال ۲۰۰۳ گردید. به طوری که میانگین قیمت هر بشکه سبید نفتی اوپک در سه ماهه چهارم به ۲۸/۸۱ دلار افزایش یافت.

متوسط قیمت‌های تک محموله‌ای (spot) برخی از انواع نفت خام

مشخصات	متوسط سال	سال ۲۰۰۳				متوسط سال ۲۰۰۲	سه ماهه اول	سه ماهه دوم	سه ماهه سوم	سه ماهه چهارم	متوسط سال اول سال ۲۰۰۴	سه ماهه اول سال ۲۰۰۳
		سه ماهه اول	سه ماهه دوم	سه ماهه سوم	سه ماهه چهارم							
ایران	۲۳/۲۶	۲۸/۶۴	۲۳/۱۲	۲۶/۹۱	۲۷/۹۱	۲۸/۶۵	۲۶/۴۸	۲۸/۶۵	۲۸/۶۵	۲۸/۶۵	۲۸/۶۵	
سید نفت خام اوپک	-	۳۰/۵۵	۲۵/۸۹	۲۷/۴۶	۲۸/۸۱	۳۰/۶۵	۲۸/۱۸	۳۰/۶۵	۲۸/۱۸	۳۰/۶۵	۲۸/۱۸	
انگلیس	۲۴/۹۸	۳۱/۶۱	۲۶/۱۰	۲۸/۴۸	۲۹/۴۵	۳۱/۸۹	۲۸/۹۱	۳۱/۸۹	۲۸/۹۱	۳۱/۸۹	۲۸/۹۱	
آمریکا	۲۶/۱۱	۳۴/۲۰	۲۹/۱۱	۳۰/۲۵	۳۱/۱۷	۳۵/۱۸	۳۱/۱۸	۳۵/۱۸	۳۱/۱۷	۳۵/۱۸	۳۱/۱۷	

ماخذ: نشریه هفتگی اوپک و بازار نفت- وزارت نفت، گزارش‌های ماهانه اوپک، و نشریه روزانه بازار جهانی نفت- شرکت ملی نفت ایران

ذخایر اثبات شده گاز طبیعی

در سال ۲۰۰۳ ذخایر اثبات شده گاز طبیعی در جهان معادل ۱۷۵/۸ هزار میلیارد متر مکعب بود که نسبت به سال ۲۰۰۲ حدود ۰/۴ درصد افزایش داشت. ذخایر اثبات شده کشورهای غیر اوپک معادل ۸۷/۴ هزار میلیارد متر مکعب بود که ۱۵/۵ هزار میلیارد متر مکعب آن به کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) اختصاص داشت. در این سال کشورهای عضو اوپک ۸۷/۴ هزار میلیارد متر مکعب (معادل ۴۹/۷ درصد) و ایران ۲۶/۷ هزار میلیارد متر مکعب (۱۵/۲ درصد) از ذخایر اثبات شده گاز طبیعی را در اختیار داشتند.

ذخایر اثبات شده گاز طبیعی

(هزار میلیارد متر مکعب)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال		
	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳
کل غیر اوپک	۵۰/۱	۰/۷	۸۷/۴	۸۷/۸	۸۸/۴
کشورهای عضو OECD	۸/۶	۲/۹	۱۵/۵	۱۵/۰	۱۵/۵
اوپک	۴۹/۹	۰	۸۷/۴	۸۷/۴	۸۶/۷
ایران	۱۵/۲	۰	۲۶/۷	۲۶/۷	۲۶/۶
کل	۱۰۰/۰	۰/۴	۱۷۵/۸	۱۷۵/۲	۱۷۴/۱

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

تولید گاز طبیعی^(۱)

در سال ۲۰۰۳ تولید گاز طبیعی جهان با ۳/۴ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۲ به ۲۶۱۸/۵ میلیارد متر مکعب رسید. کشورهای غیر اوپک با تولید ۲۱۸۴/۶ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی ۸۳/۴ درصد از تولید جهان را دارا بودند و کشورهای عضو اوپک نیز با تولید ۴۳۳/۹ میلیارد متر مکعب ۱۶/۶ درصد از تولید گاز طبیعی در جهان را به خود اختصاص دادند. ایران نیز با تولید ۷۹ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی دارای سهمی معادل ۳/۰ درصد بود.

تولید گاز طبیعی در جهان

(میلیارد متر مکعب)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال		
	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳
کل غیر اوپک	۸۳/۷	۳/۰	۲۱۰۰/۵	۲۱۲۰/۸	۲۱۸۴/۶
کشورهای عضو OECD	۴۲/۱	۰/۲	۱۱۰۲/۰	۱۰۹۱/۰	۱۰۹۳/۰
اوپک	۱۶/۳	۵/۴	۳۸۹/۲	۴۱۱/۶	۴۳۳/۹
ایران	۳/۰	۵/۳	۶۶/۰	۷۵/۰	۷۹/۰
کل	۱۰۰/۰	۳/۴	۲۴۸۹/۷	۲۵۳۲/۴	۲۶۱۸/۵

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

۱- تولید مورد اشاره در این بخش تولید تجاری بوده و مقادیر گاز تولید شده که به مصرف رسیده است را شامل می‌شود.

مصرف گاز طبیعی

در سال مورد بررسی مصرف گاز طبیعی در جهان به ۲۵۹۱/۰ میلیارد متر مکعب رسید که نسبت به سال ۲۰۰۲ معادل ۲/۰ درصد رشد نشان می‌دهد. در این سال مصرف کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) با ۰/۱ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۰۲ به ۱۳۷۰/۶ میلیارد متر مکعب رسید که ۵۲/۹ درصد از مصرف جهان را تشکیل می‌دهد. مصرف کشورهای غیر اوپک و کشورهای عضو اوپک به ترتیب به ۲۳۰۵/۸ و ۲۸۵/۲ میلیارد متر مکعب رسید. مصرف گاز طبیعی ایران نیز ۸۰/۴ میلیارد متر مکعب بود که ۱/۴ میلیارد متر مکعب آن از محل واردات تامین شده است.

مصرف گاز طبیعی در جهان

(میلیارد متر مکعب)

سال	درصد تغییر		سهام (درصد)
	۲۰۰۲	۲۰۰۳	
کل غیر اوپک	۲۲۰۲/۸	۲۳۰۵/۸	۸۹/۰
کشورهای عضو OECD	۱۳۳۹/۶	۱۳۷۰/۶	۵۲/۹
اوپک	۲۶۰/۳	۲۸۵/۲	۱۱/۰
ایران ^(۱)	۷۰/۲	۸۰/۴	۳/۱
کل	۲۴۶۳/۱	۲۵۹۱/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴
۱- اختلاف بین تولید و مصرف گاز طبیعی عمدتاً مربوط به واردات گاز می‌باشد.

اوپک

مصرف انرژی‌های اولیه

مصرف انرژی‌های اولیه در کشورهای عضو اوپک از ۵۱۸/۳ میلیون تن معادل نفت در سال ۲۰۰۲ به ۵۳۴/۲ میلیون تن معادل نفت در سال ۲۰۰۳ رسید. انرژی‌های اولیه مورد مصرف کشورهای عضو اوپک عمدتاً شامل نفت و گاز طبیعی می‌باشد و برق آبی و زغال سنگ به میزان بسیار محدود مورد استفاده ایران، ونزوئلا و اندونزی قرار می‌گیرند. در حالیکه انرژی هسته‌ای در هیچیک از کشورهای اوپک کاربرد ندارد. اعضای خاورمیانه (شامل عربستان سعودی، ایران، کویت، امارات متحده عربی و قطر) با ۳۳۳/۲ میلیون تن معادل نفت مصرف بیشتری را نسبت به سایر اعضا (ونزوئلا، اندونزی و الجزایر) داشتند. کشور ایران با ۱۲۹/۱ میلیون تن معادل نفت بیشترین میزان مصرف و عربستان سعودی با ۱۲۱/۹ میلیون تن معادل نفت دومین رتبه را در بین کشورهای اوپک داشته‌اند.

مصرف انرژی‌های اولیه اوپک در سال ۲۰۰۳^(۱)

(میلیون تن معادل نفت)

کشور	نفت	گاز طبیعی	زغال سنگ	انرژی هسته‌ای	برق آبی	جمع کل
اعضای خاورمیانه	۱۵۱/۴	۱۷۸/۹	۰/۷	۰	۲/۰	۳۳۳/۲
عربستان سعودی	۶۷/۰	۵۴/۹	۰	۰	۰	۱۲۱/۹
ایران	۵۴/۰	۷۲/۴	۰/۷	۰	۲/۰	۱۲۹/۱
کویت	۱۳/۷	۷/۵	۰	۰	۰	۲۱/۲
امارات متحده عربی	۱۵/۰	۳۳/۷	۰	۰	۰	۴۸/۸
قطر	۱/۷	۱۰/۴	۰	۰	۰	۱۲/۲
سایر اعضا	۸۷/۸	۷۷/۷	۱۹/۶	۰	۱۶/۱	۲۰۱/۰
کل	۲۳۹/۲	۲۵۶/۶	۲۰/۳	۰	۱۸/۱	۵۳۴/۲

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴
۱- عراق، لیبی و نیجریه را شامل نمی‌شود.

ذخایر نفت خام

در سال ۲۰۰۳ ذخایر نفت خام اوپک به ۸۸۲/۰ میلیارد بشکه رسید که نسبت به سال ۲۰۰۲ حدود ۰/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. از بین ۱۱ کشور عضو اوپک بیشترین ذخایر به عربستان سعودی با ۲۶۲/۷ میلیارد بشکه و سپس به ایران با ۱۳۰/۷ میلیارد بشکه تعلق دارد. عراق و کویت با ۱۱۵/۰ و ۹۶/۵ میلیارد بشکه در رده‌های بعدی قرار دارند.

ذخایر اثبات شده نفت خام اوپک

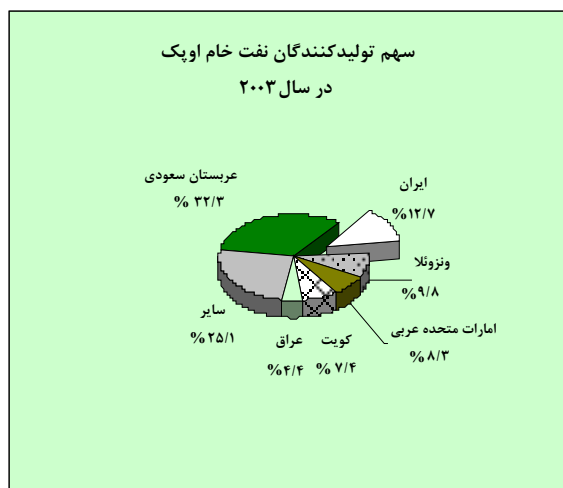
(میلیارد بشکه)

کشور	سال			درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳
اعضای خاورمیانه	۶۸۶/۳	۷۱۸/۰	۷۱۷/۹	۴/۶	*	۸۱/۴	۸۱/۴
عربستان سعودی	۲۶۲/۷	۲۶۲/۸	۲۶۲/۷	.	*	۲۹/۸	۲۹/۸
ایران	۹۹/۱	۱۳۰/۷	۱۳۰/۷	۳۱/۹	.	۱۴/۸	۱۴/۸
عراق	۱۱۵/۰	۱۱۵/۰	۱۱۵/۰	.	.	۱۳/۰	۱۳/۰
امارات متحده عربی	۹۷/۸	۹۷/۸	۹۷/۸	.	.	۱۱/۱	۱۱/۱
کویت	۹۶/۵	۹۶/۵	۹۶/۵	.	.	۱۰/۹	۱۰/۹
قطر	۱۵/۲	۱۵/۲	۱۵/۲	.	.	۱/۷	۱/۷
سایر اعضا	۱۶۱/۶	۱۶۳/۶	۱۶۴/۱	۱/۲	۳/۰	۱۸/۶	۱۸/۶
کل	۸۴۷/۹	۸۸۱/۶	۸۸۲/۰	۴/۰	۰/۱	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

تولید نفت خام

در سال مورد بررسی، میانگین تولید نفت خام اوپک با ۶/۶ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۰۲ به ۳۰/۴ میلیون بشکه در روز رسید. افزایش تولید اوپک در این سال در راستای تنظیم بازار و تامین عرضه کافی به منظور ثبات بازار صورت گرفت. در این سال تولید اعضای خاورمیانه‌ای اوپک با ۹/۳ درصد افزایش به ۲۰/۷ میلیون بشکه در روز و تولید سایر اعضا با ۱/۳ درصد افزایش به ۹/۷ میلیون بشکه در روز رسید. بیشترین میزان تولید اوپک توسط عربستان سعودی با ۹/۸ میلیون بشکه در روز و سهمی معادل ۳۲/۳ درصد صورت گرفته است.

تولید نفت خام کشورهای عضو اوپک (۱)

(هزار بشکه در روز)

کشور	سال			درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳
اعضای خاورمیانه	۲۰۴۵۰	۱۸۹۲۷	۲۰۶۸۷	-۷/۴	۹/۳	۶۶/۴	۶۸/۱
عربستان سعودی	۸۹۹۲	۸۶۶۴	۹۸۱۷	-۳/۶	۱۳/۳	۳۰/۴	۳۲/۳
ایران	۳۷۳۴	۳۴۲۰	۳۸۵۲	-۸/۴	۱۲/۶	۱۲/۰	۱۲/۷
عراق	۲۳۷۱	۲۰۳۰	۱۳۴۴	-۱۴/۴	-۳۳/۸	۷/۱	۴/۴
کویت	۲۰۶۹	۱۸۷۱	۲۲۳۸	-۹/۶	۱۹/۶	۶/۶	۷/۴
امارات متحده عربی	۲۴۳۰	۲۱۵۹	۲۵۲۰	-۱۱/۲	۱۶/۷	۷/۶	۸/۳
قطر	۸۵۴	۷۸۳	۹۱۷	-۸/۳	۱۷/۰	۲/۷	۳/۰
سایر اعضا	۹۸۰۸	۹۵۷۶	۹۶۹۶	-۲/۴	۱/۳	۳۳/۶	۳۱/۹
کل	۳۰۲۵۸	۲۸۵۰۳	۳۰۳۸۳	-۵/۸	۶/۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

۱- شامل NGL، پلمه سنگ نفتی (shale oil) و شن‌های آغشته به نفت (oil sands) نیز می‌باشد.

سقف تولید اوپک که طی سال ۲۰۰۲ در سطح ۲۱/۷ میلیون بشکه در روز ثابت باقی مانده بود، از اول ژانویه ۲۰۰۳ به دلیل وضعیت سیاسی منطقه و در جهت اطمینان از تامین عرضه کافی نفت خام برای مصرف‌کنندگان و احیای شرایط تعادل در بازار به ۲۳ میلیون بشکه در روز و از اول فوریه به ۲۴/۵ میلیون بشکه در روز افزایش یافت. با شروع جنگ آمریکا با عراق در ۲۰ مارس ۲۰۰۳، اوپک طی اطلاعیه شماره ۵ خود از کلیه کشورهای عضو خواست تا به منظور جبران هرگونه کاهش عرضه نفت، تولید خود را با تمام ظرفیت انجام دهند. با فروکش نمودن اثرات حمله نظامی آمریکا به عراق بر بازار نفت، اوپک در یکصدویست و هشتمین اجلاس خود سقف تولید را ۲۵/۴ میلیون بشکه در روز تعیین نمود و سپس در یکصدویست و نهمین و یکصدوسی‌امین اجلاس با توجه به شرایط بازار و کافی بودن میزان عرضه، سهمیه تولید را به ترتیب تا ۲۴/۵ و ۲۳/۵ میلیون بشکه در روز کاهش داد.

سهمیه‌های تعیین شده برای اعضای اوپک

(میلیون بشکه در روز)

از اول ژانویه ۲۰۰۳	از اول فوریه ۲۰۰۳	از ۲۰ مارس ۲۰۰۳	از اول ژوئن ۲۰۰۳	از اول نوامبر ۲۰۰۳	از اول آوریل ۲۰۰۴
عربستان سعودی	۷/۴۷۶	۷/۹۶۳	حداکثر ظرفیت	۸/۲۵۶	۷/۶۳۸
ایران	۳/۳۷۷	۳/۵۹۷	حداکثر ظرفیت	۳/۷۲۹	۳/۴۵۰
سایر اعضا ^(۱)	۱۲/۱۴۷	۱۲/۹۴۰	حداکثر ظرفیت	۱۳/۴۱۵	۱۲/۴۱۲
سقف تولید^(۱)	۲۳/۰۰۰	۲۴/۵۰۰	حداکثر ظرفیت	۲۵/۴۰۰	۲۳/۵۰۰

ماخذ: پایگاه اینترنتی اوپک

۱- عراق را شامل نمی‌شود.

مصرف فرآورده‌های نفتی

در سال ۲۰۰۳ میانگین مصرف فرآورده‌های نفتی در کشورهای عضو اوپک با ۱/۹ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۲ به ۵/۱ میلیون بشکه در روز رسید. بیشترین و کمترین مصرف‌کننده فرآورده‌های نفتی در اوپک به ترتیب کشور عربستان سعودی با ۱/۴ میلیون بشکه در روز و کشور قطر با ۰/۰۴ میلیون بشکه در روز می‌باشند. مصرف فرآورده‌های نفتی در ایران در سال ۲۰۰۳ معادل ۱/۱ میلیون بشکه در روز بود که ۲۲/۴ درصد از کل مصرف اوپک را تشکیل می‌دهد.

مصرف فرآورده‌های نفتی کشورهای عضو اوپک^(۱)

(هزار بشکه در روز)

کشور	سال			درصد تغییر		سهم (درصد)
	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	
اعضای خاورمیانه	۲۹۸۳/۰	۳۰۲۸/۱	۳۱۶۷/۸	۱/۵	۴/۶	۶۲/۷
عربستان سعودی	۱۳۴۷/۱	۱۳۶۳/۱	۱۴۳۶/۶	۱/۲	۵/۴	۲۸/۴
ایران	۱۱۲۷/۴	۱۱۱۴/۷	۱۱۳۲/۴	-۱/۱	۱/۶	۲۲/۴
کویت	۲۰۵/۷	۲۲۲/۴	۲۶۵/۷	۸/۱	۱۹/۴	۵/۳
امارات متحده عربی	۲۷۲/۸	۲۸۴/۲	۲۹۵/۷	۴/۲	۴/۰	۵/۹
قطر	۳۰/۰	۴۳/۷	۳۷/۴	۴۵/۷	-۱۴/۴	۰/۷
سایر اعضا	۱۸۳۲/۶	۱۹۳۰/۶	۱۸۸۵/۰	۵/۳	-۲/۴	۳۷/۳
کل^(۲)	۴۸۱۵/۶	۴۹۵۸/۷	۵۰۵۲/۸	۳/۰	۱/۹	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

۱- شامل تقاضای داخلی نفت، سوخت‌های هوایی و دریایی، سوخت پالایشگاه‌ها و ضایعات نفتی می‌باشد.

۲- عراق، نیجریه و لیبی را شامل نمی‌شود.

ذخایر اثبات شده گاز طبیعی

ذخایر اثبات شده گاز طبیعی اوپک در سال ۲۰۰۳ معادل ۸۷/۴ هزار میلیارد متر مکعب بود که نسبت به سال ۲۰۰۲ تغییر چندانی نداشت. کشورهای ایران و قطر به ترتیب با ۲۶/۷ و ۲۵/۸ هزار میلیارد متر مکعب دارای بیشترین ذخایر اثبات شده گاز طبیعی بین کشورهای عضو اوپک می‌باشند.

ذخایر اثبات شده گاز طبیعی کشورهای عضو اوپک

(هزار میلیارد متر مکعب)

کشور	سال		درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳
اعضای خاورمیانه	۶۹/۵	۶۹/۸	۰/۴	۰	۷۹/۹	۷۹/۹
عربستان سعودی	۶/۵	۶/۶	۳/۰	۰/۵	۷/۶	۷/۶
ایران	۲۶/۶	۲۶/۷	۰/۳	۰	۳۰/۵	۳۰/۵
عراق	۳/۱	۳/۱	۰	۰	۳/۶	۳/۶
کویت	۱/۶	۱/۶	۰	۰	۱/۸	۱/۸
امارات متحده عربی	۶/۱	۶/۱	۰	۰	۶/۹	۶/۹
قطر	۲۵/۸	۲۵/۸	۰	۰	۲۹/۵	۲۹/۵
سایر اعضا	۱۷/۱	۱۷/۶	۲/۶	-۰/۲	۲۰/۱	۲۰/۱
کل	۸۶/۷	۸۷/۴	۰/۸	۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

تولید گاز طبیعی

در سال مورد بررسی تولید گاز طبیعی اوپک با رشدی معادل ۵/۴ درصد نسبت به سال ۲۰۰۲ به ۴۳۳/۹ میلیارد مترمکعب رسید. بیشترین تولید گاز طبیعی اوپک مربوط به کشور الجزایر با ۸۲/۸ میلیارد مترمکعب می‌باشد. ایران نیز با تولید ۷۹/۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی و اختصاص ۱۸/۲ درصد از کل تولید اوپک به خود، در مقام دوم قرار دارد.

تولید گاز طبیعی کشورهای عضو اوپک

(میلیارد متر مکعب)

کشور	سال		درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳
اعضای خاورمیانه	۱۹۴/۶	۲۱۲/۶	۹/۲	۵/۱	۵۱/۷	۵۱/۵
عربستان سعودی	۵۳/۷	۵۶/۷	۵/۶	۷/۶	۱۴/۱	۱۴/۱
ایران	۶۶/۰	۷۵/۰	۱۳/۶	۵/۳	۱۸/۲	۱۸/۲
کویت	۸/۵	۸/۰	-۵/۹	۳/۸	۱/۹	۱/۹
امارات متحده عربی	۳۹/۴	۴۳/۴	۱۰/۲	۲/۳	۱۰/۲	۱۰/۲
قطر	۲۷/۰	۲۹/۵	۹/۳	۴/۴	۷/۱	۷/۱
سایر اعضا	۱۹۴/۶	۱۹۹/۰	۲/۳	۵/۷	۴۸/۳	۴۸/۵
جمع کل	۳۸۹/۲	۴۱۱/۶	۵/۸	۵/۴	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

مصرف گاز طبیعی

در سال ۲۰۰۳ مصرف گاز طبیعی اوپک با ۳/۹ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۰۲، به ۲۸۵/۲ میلیارد متر مکعب رسید. در این سال اعضای خاورمیانه‌ای اوپک حدود ۱۹۸/۸ میلیارد مترمکعب (معادل ۶۹/۷ درصد از مصرف کل اعضا) گاز طبیعی مصرف نموده‌اند که نسبت به سال ۲۰۰۲، ۳/۹ درصد افزایش داشت.

مصرف گاز طبیعی کشورهای عضو اوپک

(میلیارد متر مکعب)

کشور	سال			درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۳
اعضای خاورمیانه	۱۷۶/۷	۱۹۱/۴	۱۹۸/۸	۸/۳	۳/۹	۶۹/۷	۶۹/۷
عربستان سعودی	۵۳/۷	۵۶/۷	۶۱/۰	۶/۵	۷/۶	۲۱/۴	۲۱/۴
ایران	۷۰/۲	۷۹/۲	۸۰/۴	۱۲/۸	۱/۵	۲۸/۲	۲۸/۲
امارات متحده عربی	۳۲/۳	۳۶/۴	۳۷/۵	۱۲/۷	۳/۰	۱۳/۱	۱۳/۱
کویت	۹/۵	۸/۰	۸/۳	-۱۵/۸	۳/۸	۲/۹	۲/۹
قطر	۱۱/۰	۱۱/۱	۱۱/۶	۰/۹	۴/۵	۴/۱	۴/۱
سایر اعضا	۸۳/۶	۸۳/۱	۸۶/۴	-۰/۶	۴/۰	۳۰/۳	۳۰/۳
جمع کل	۲۶۰/۳	۲۷۴/۵	۲۸۵/۲	۵/۵	۳/۹	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: نشریه آماری BP، سال ۲۰۰۴

ایران

تولید و صادرات نفت

در سال ۱۳۸۲ میانگین تولید نفت خام کشور در چارچوب سهمیه تولید تعیین شده از سوی اوپک به حدود ۳/۷ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به سال ۱۳۸۱ معادل ۱۳/۰ درصد رشد نشان می‌دهد. در این سال متوسط روزانه صادرات نفت خام ایران با ۱۸/۶ درصد رشد نسبت به سال قبل به ۲/۴ میلیون بشکه در روز رسید. در عین حال صادرات فرآورده‌های نفتی کشور نیز با ۴/۸ درصد رشد به ۲۸۲ هزار بشکه در روز افزایش یافت. در مجموع کل صادرات نفت ایران (شامل نفت خام و فرآورده‌های نفتی) در سال ۱۳۸۲ معادل ۲/۷ میلیون بشکه در روز بود که ۱۶/۹ درصد نسبت به سال ۱۳۸۱ افزایش داشت. در سال مورد بررسی سهم صادرات نفت خام از کل صادرات نفتی کشور در حدود ۸۹/۵ درصد بود. در این سال میانگین بهای هر بشکه نفت خام صادراتی کشور با ۳/۴۶ درصد رشد به ۲۶/۶۳ دلار رسید.

توزیع جغرافیایی صادرات نفت خام

در سال ۱۳۸۲ معادل ۵۸/۷ درصد از نفت خام صادراتی کشور به قاره آسیا صادر شد که ۳۳/۸ درصد مربوط به آسیا و خاور دور و ۲۴/۹ درصد آن مربوط به کشور ژاپن بود. در این سال ۱۰/۵ درصد از کل صادرات نفت خام کشور به اروپای غربی، ۶/۶ درصد به آفریقا و ۲۴/۲ درصد به سایر مناطق جهان (شامل مدیترانه) صورت گرفته است. به این ترتیب از سهم صادرات نفت کشور به قاره آسیا، آفریقا و اروپا کاسته و به سهم صادرات نفت به سایر مناطق جهان افزوده شده است.

بهای داخلی فرآورده‌های نفتی

براساس قانون بودجه سال ۱۳۸۲ میانگین قیمت فرآورده‌های نفتی در این سال به میزان ۱۰ درصد افزایش یافت. به این ترتیب بهای هر لیتر بنزین موتور ۶۵۰، نفت گاز ۱۶۰، نفت سفید ۱۶۰ و نفت کوره ۸۸/۲ ریال تعیین گردید.

مصرف داخلی فرآورده‌های نفتی

در سال ۱۳۸۲ میانگین مصرف چهار فرآورده نفتی عمده (نفت گاز، نفت کوره، بنزین موتور و نفت سفید) به ۹۳۴ هزار بشکه در روز رسید که نسبت به سال گذشته ۶/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد. بیشترین افزایش مصرف مربوط به بنزین موتور با ۱۶/۵ درصد بوده و از مصرف نفت کوره به میزان ۴/۰ درصد کاسته شده است.

تولید و مصرف گاز طبیعی

در سال ۱۳۸۲ تولید گاز طبیعی کشور (بدون احتساب گاز تزریق شده به چاههای نفت) معادل ۱۰۹/۶ میلیارد مترمکعب بود که نسبت به سال ماقبل ۱۴/۰ درصد رشد نشان می دهد. در این سال مصرف داخلی گاز طبیعی (شامل خانگی، تجاری، صنعتی، نیروگاهها و پالایشگاهها) با ۱۳/۹ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۱ به ۸۶/۶ میلیارد متر مکعب بالغ گردید. در سال مورد بررسی میزان گازهای سوزانده شده و مصارف محلی و ضایعات به ترتیب با ۲۶/۹ و ۴۶/۳ درصد افزایش به ۱۳/۷ و ۱۱/۷ میلیارد مترمکعب رسید. میزان صادرات گاز طبیعی کشور به ترکیه نیز با ۱۶۱/۵ درصد رشد به ۳/۴ میلیارد متر مکعب افزایش یافت.

تولید برق

در سال ۱۳۸۲ تولید برق کشور با ۸/۴ درصد رشد به ۱۵۲/۹ میلیارد کیلووات ساعت افزایش یافت. از کل برق تولید شده در کشور، معادل ۱۴۶/۹ میلیارد کیلووات ساعت (۹۶/۱ درصد) به نیروگاههای تحت مدیریت وزارت نیرو و ۶ میلیارد کیلووات ساعت (۳/۹ درصد) به سایر موسسات اختصاص داشت.

در سال مورد بررسی، بیشترین میزان تولید برق توسط نیروگاههای بخاری با ۸۵/۴ میلیارد کیلووات ساعت و کمترین میزان تولید توسط نیروگاههای دیزلی با ۰/۳ میلیارد کیلووات ساعت صورت گرفت. در این سال بیشترین رشد تولید برق به نیروگاههای آبی با ۳۷/۴ درصد اختصاص داشت و از تولید برق توسط نیروگاههای دیزلی حدود ۱۸/۳ درصد کاسته شد. برق تولید شده توسط نیروگاههای گازی و سیکل ترکیبی نیز با ۱۲/۱ درصد رشد به ۵۰/۲ میلیارد کیلووات ساعت رسید.

مصرف برق

در سال ۱۳۸۲ مصرف برق با ۸/۶ درصد رشد به ۱۱۴/۶ میلیارد کیلووات ساعت رسید. در این سال بیشترین رشد مصرف برق به روشنایی معابر با ۳۸/۸ درصد اختصاص داشت. رشد مصرف برق در بخشهای خانگی، صنعتی، عمومی، تجاری و کشاورزی به ترتیب ۷/۲، ۸/۱، ۱۰/۱، ۶/۱ و ۶۰ درصد بود. بیشترین سهم مصرف برق به بخش خانگی با ۳۳/۱ درصد و سپس به بخش صنعت با ۳۲/۲ درصد اختصاص داشت.